

ดร.สิงห์ทอง บัวชุม
D.P.A., ป.ด., ปร.ด., ปร.ม., ปร.น., ปร.ว.

สถาบัน THE BEST CENTER

2145/7 ซ.รามคำแหง 43/1 ถ.รามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

โทร. 0-2318-6868, 0-2314-1492 โทรสาร 0-2718-6274

คุณภาพทางวิชาการต้องมาที่ 1

www.thebestcenter.com; www.facebook.com/bestcentergroup

คู่มือ+ข้อสอบ

๒ นักวิชาการ

วัฒนธรรม ปฏิบัติการ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น(อปท.)

ประกอบด้วย

- ความรู้เกี่ยวกับงานรัฐพิธี และราชพิธี
- การอนุรักษ์ ส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม
- ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม
- มิติและโครงสร้างทางวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงของกระแส วัฒนธรรมโลก
- การพัฒนาเครือข่ายทางวัฒนธรรม
- ความรู้ที่เกี่ยวกับงานตาม “ลักษณะงานที่ปฏิบัติ” ของตำแหน่งที่สมัคร

เปิดติวครบวงจร
ทุกหน่วยงานสอบ และติวทางไปรษณีย์
ติดต่อ 02-3186868, 02-3141492

ศูนย์รวมคู่มือเตรียมสอบและแนวข้อสอบ
มีวางจำหน่ายตามศูนย์หนังสือทั่วประเทศ
หรือ www.thebestcenter.com
E-book download
ติดต่อไลน์ Line ID : @thebestcenter

260.-

คำนำ

คู่มือเตรียมสำหรับตำแหน่งนักวิชาการพัฒนารูปแบบปฏิบัติการ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เล่มนี้ โดยทางสถาบัน THE BESTCENTER และคณะได้เรียบเรียงขึ้นเพื่อให้ผู้สมัครสอบ ใช้สำหรับเตรียมตัวสอบ ในการสอบแข่งขันฯ ในครั้งนี้

ดังนั้นทางสถาบัน THE BEST CENTER ได้เล็งเห็นความสำคัญจึงได้จัดทำหนังสือเล่มนี้ขึ้นมา ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับการเนื้อหา พ.ร.บ. ระเบียบและเจาะแนวข้อสอบเพื่อให้ผู้ที่สอบได้เตรียมตัวอ่านล่วงหน้า มีความพร้อมในการทำข้อสอบ

ท้ายนี้ คณะผู้จัดทำขอขอบคุณทางสถาบัน THE BEST CENTER ที่ได้ให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการจัดทำต้นฉบับนี้ ทำให้หนังสือเล่มนี้สามารถสำเร็จขึ้นมาเป็นเล่มได้ พร้อมกันนี้คณะผู้จัดทำขออ้อมรับข้อบกพร่องใด ๆ อันเกิดขึ้นและยินดีรับฟังความคิดเห็นจากทุก ๆ ท่าน เพื่อที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

THE BEST CENTER
เดอะเบสท์ เซ็นเตอร์

ขอให้โชคดีในการสอบทุกท่าน
ฝ่ายวิชาการ

สถาบัน The Best Center

www.thebestcenter.com

สารบัญ

➤ ความรู้เกี่ยวกับงานรัฐพิธีและราชพิธี	1
➤ การอนุรักษ์ ส่งเสริม เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม	20
➤ ความรู้ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม	31
➤ มิติและโครงสร้างทางวัฒนธรรม	56
➤ การเปลี่ยนแปลงของกระแสวัฒนธรรมโลก	72
➤ การพัฒนาเครือข่ายทางวัฒนธรรม	83
➤ การจัดการพิพิธภัณฑ์และหอศิลปวัฒนธรรม	103
➤ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย	112
➤ ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย	132
★ แนวข้อสอบ นักวิชาการวัฒนธรรมชุดที่ 1.	159
★ แนวข้อสอบ นักวิชาการวัฒนธรรมชุดที่ 2.	177
★ แนวข้อสอบ นักวิชาการวัฒนธรรมชุดที่ 3.	184
★ แนวข้อสอบ นักวิชาการวัฒนธรรมชุดที่ 4.	192
★ แนวข้อสอบ นักวิชาการวัฒนธรรมชุดที่ 5.	213
★ แนวข้อสอบ นักวิชาการวัฒนธรรมชุดที่ 6.	226
★ แนวข้อสอบ นักวิชาการวัฒนธรรมชุดที่ 7.	236
★ แนวข้อสอบ นักวิชาการวัฒนธรรมชุดที่ 8.	246
➤ เทคนิคการสอบสัมภาษณ์	260

THE BEST CENTER
เดอะเบสท์ เซ็นเตอร์

📖 ความรู้เกี่ยวกับงานรัฐพิธีและราชพิธี

➤ ความหมายของพระราชพิธี รัฐพิธี และพิธี

ในรอบปีปฏิทินหลวงหนึ่งๆ ได้กำหนดวันพระราชพิธีและรัฐพิธีไว้ บางพระราชพิธี หรือรัฐพิธีจะกำหนดวันที่และเดือนไว้แน่นอน เช่น พระราชพิธีสงกรานต์ วันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชและวันที่ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์ เป็นต้น ส่วนพระราชพิธีที่เกี่ยวข้องกับทางศาสนาจะกำหนดไว้เป็นวันข้างขึ้นข้างแรมและเดือน เช่น พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลมาฆบูชา พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศล วิสาขบูชา พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน เป็นต้น

➤ พระราชพิธี

หมายถึง งานที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ กำหนดไว้เป็นประจำตามราชประเพณี ซึ่งจะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพิธี ก่อนถึงงานพระราชพิธี จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีหมายกำหนดการพระราชพิธีที่จะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพระราชกรณียกิจ โดยปกติแล้วผู้มีตำแหน่งเฝ้าฯ มีหน้าที่จะต้องไปเข้าเฝ้าฯ ในพระราชพิธีดังกล่าว

กำหนดวันพระราชพิธีประจำปี

ลำดับที่	ชื่อพระราชพิธี	วัน เดือน ของปี
1.	วันมาฆบูชา	
2.	วันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และวันที่ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์	6 เมษายน
3.	สงกรานต์	เดือนเมษายน
4.	พิธีมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ	พิธีมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญสำนักพระราชวังจะกำหนดเป็นปีๆ ไป ราวเดือนพฤษภาคม มี 2 วัน
5.	วันวิสาขบูชา	ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6
6.	พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลในโอกาสจิตสมัยคล้ายวันสวรรคตพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร และพระราชกุศลทักษิณานุประทานพระบรมอัฐิ สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรมพระบรมราชชนก และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี	9 มิถุนายน
7.	วันอาสาฬหบูชา และเทศกาลเข้าพรรษา	เดือนกรกฎาคม

8.	เฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มหาวชิราลงกรณ์ฯ	28 กรกฎาคม
9.	เฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ	12 สิงหาคม
10.	วันปิยมหาราช	23 ตุลาคม
11.	พระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน	ราวเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน
12.	เฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	5 ธันวาคม
13.	ฉลองวันพระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	10 ธันวาคม

◆ รัฐพิธี

หมายถึง งานที่รัฐบาลกราบบังคมทูลขอพระมหากรุณาให้ทรงรับไว้เป็นงานรัฐพิธี มี
หมายกำหนดการที่กำหนดไว้เป็นประจำ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็น
ประธานในพิธีหรือทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีผู้แทนพระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นประธาน
ในปัจจุบันมีรัฐพิธีต่างๆ ที่คณะรัฐมนตรีและบุคคลสำคัญจะไปเฝ้าฯ ดังนี้

กำหนดวันรัฐพิธีที่บุคคลสำคัญตลอดจนข้าราชการที่มีตำแหน่งเฝ้าฯ จะเข้าเฝ้า

ลำดับที่	ชื่อรัฐพิธี	วัน เดือน ของปี
1.	วันพ่อขุนรามคำแหง	17 มกราคม
2.	วันสมเด็จพระนเรศวรมหาราช (วันกองทัพไทย)	25 เมษายน 18 มกราคม
3.	วันที่ระลึกพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวพระมหา เจษฎาราชเจ้า	31 มีนาคม
4.	วันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชและ วันที่ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์	6 เมษายน
5.	แรกนาขวัญ	ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6
6.	ถวายราชสักการะพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหา อานันทมหิดล	9 มิถุนายน
7.	วันสมเด็จพระนารายณ์มหาราช	11 กรกฎาคม
8.	วันพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	18 ตุลาคม

9.	วันปิยมหาราช	23 ตุลาคม
10.	วันพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว	25 พฤศจิกายน
11.	วันธรรมัญญู(ถวายบังคมพระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว)	10 ธันวาคม
12.	วันสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช	28 ธันวาคม

◆ พิธี

หมายถึง งานที่ผู้ใดก็ตามสามารถจัดขึ้นตามลัทธิ ตลอดจนแบบอย่างธรรมเนียมประเพณีการปฏิบัติของในแต่ละสังคมหรือท้องถิ่น เช่น พิธีแต่งงาน พิธีศพ พิธีอุปสมบท เป็นต้น อย่างไรก็ตามอาจมีพิธีสำคัญของพระมหากษัตริย์หรือรัฐบาล แต่ก็ได้กำหนดเป็นพระราชพิธี หรือรัฐพิธี เช่น พิธีรับรองพระราชอาคันตุกะ และพิธีรับรองผู้นำหรือประมุขต่างประเทศที่เดินทางมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการในฐานะแขกของรัฐบาล เป็นต้น

➤ ข้อพึงปฏิบัติในการเข้าเฝ้าฯ

ในการเข้าเฝ้าฯ ผู้ที่เข้าเฝ้าฯ ต้องแต่งกายตามหมายกำหนดการ หรือหมายรับสั่งของสำนักพระราชวัง และต้องมาถึงก่อนเวลาเสด็จพระราชดำเนินถึงตามที่กำหนดไว้ในหมายกำหนดการอย่างน้อย ๓๐ นาที ทั้งนี้ หากผู้เฝ้าฯ มาถึงหลังเวลาเสด็จพระราชดำเนินแล้วก็ไม่เป็นการสมควรที่จะเข้าเฝ้าฯ ในพระราชพิธีนั้นๆ นอกจากนี้ผู้เข้าเฝ้าฯ จะต้องสำรวมกิริยามารยาท ไม่สวมแว่นตา ไม่สูบบุหรี่ หรือเป่ายานัตถุ์ ควรตรวจความเรียบร้อยของเครื่องแต่งกายในการเข้าเฝ้าฯ หากกำหนดให้แต่งกายชุดสุภาพ ห้ามแต่งกายด้วยชุดสีดำ นอกจากนี้ ไม่ควรถือถุงย่าม และไม่ควรรนำสิ่งของติดตัวไปด้วยมากเกินไปจนสมควรจนพระรุ้งพระรัง โดยเฉพาะสิ่งอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเข้าเฝ้าฯ เพราะอาจตกหล่นทำให้เกิดเสียงดัง ซึ่งเป็นการไม่บังควร ยกเว้นสิ่งของที่จะนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย อีกทั้งห้ามนำอาวุธ (เว้นแต่กระบี่ประกอบเครื่องแบบทหาร ตำรวจ) และเครื่องมือสื่อสาร เช่น โทรศัพท์มือถือ ติดตัวไปในการเข้าเฝ้าฯ โดยเด็ดขาด เมื่อไปถึงสถานที่ที่กำหนดจะต้องปฏิบัติตามคำชี้แจงของเจ้าหน้าที่รับรอง กล่าวคือ กรณีการเข้าเฝ้าฯ ในงานพระราชพิธีในพระบรมมหาราชวัง ให้เข้าประจำที่นั่งตามที่ทางสำนักพระราชวังได้จัดไว้ให้โดยไม่เปลี่ยนที่นั่งเอง เนื่องจากสำนักพระราชวังได้กำหนดที่นั่งให้ตามความเหมาะสมสำหรับผู้เข้าเฝ้าฯ โดยแบ่งเป็นกลุ่ม เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการเข้าเฝ้าฯ ไม่สมควรลุกไปที่อื่นโดยไม่จำเป็น และไม่ควรพูดคุยหรือส่งเสียงดัง หากมีความจำเป็นต้องปฏิบัติภารกิจส่วนตัว ควรปฏิบัติให้เรียบร้อยก่อนเสด็จพระราชดำเนินถึง โดยมีวิธีปฏิบัติที่ควรทราบดังต่อไปนี้

การปฏิบัติ	วิธีปฏิบัติ
การนั่ง	การนั่งในที่เฝ้าฯ ให้ปฏิบัติ ดังนี้ ๑. ต้องนั่งด้วยอาการสำรวม ๒. ถ้านั่งบนเก้าอี้ ห้ามไขว่ห้างหรือเหยียดขาออกไปตามสบายหรือยกแขนขึ้นพาดพนักเก้าอี้ ๓. เมื่อมีกิจจะต้องลุกออกจากที่เฝ้าฯ ต้องถวายความเคารพ และเมื่อจะกลับเข้าประจำที่เดิมต้องปฏิบัติเช่นเดียวกัน ไม่ควรมุขลุกลมุขนึ่งในระหว่างนั่งเฝ้าฯ
	๔. เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จจากพระราชอาสน์ที่ประทับเพื่อทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในการพระราชพิธี ผู้เฝ้าฯ จะต้องยืนขึ้น หากเสด็จผ่านต้องถวายความเคารพทุกครั้ง และต้องยืนอยู่จนกว่าจะเสร็จพระราชกรณียกิจนั้นหรือในช่วงนั้น และเมื่อเสด็จกลับไปประทับพระราชอาสน์ ผู้เฝ้าฯ ต้องถวายความเคารพ แล้วจึงนั่งลงได้ ๕. เมื่อทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในการพระราชพิธีเสร็จสิ้น และเสด็จพระราชดำเนินกลับ ผู้เฝ้าฯ ต้องยืนขึ้นถวายความเคารพ เมื่อรถยนต์พระที่นั่งแล่นออกไปและเพลงสรรเสริญพระบารมีจบลง ผู้เฝ้าฯ ต้องถวายความเคารพเป็นครั้งสุดท้าย เป็นอันเสร็จพิธี ๖. หากเป็นการเฝ้าฯ ในพระที่นั่งในพระบรมมหาราชวัง เมื่อไปถึงหรือจะกลับออกจากพระที่นั่งควรทำความเคารพพระราชอาสน์ พระพุทธรูป หรือพระบรมอัฐิที่อยู่ในมณฑลพิธีก่อน
การยืน	การยืนในที่เฝ้าฯ ให้ปฏิบัติ ดังนี้ ๑. การยืนเฉพาะพระพักตร์ต้องยืนตรงขาชิด ปลายเท้าแยกพองาม มือทั้งสองแนบข้างลำตัว ๒. ห้ามเอามือไพล่หลัง กอดอก เฝ้าฯ สะเอว หรือเอามือล้วงกระเป๋าเสื้อ กระเป๋ากางเกง ๓. เมื่อมีเสียงเพลงสรรเสริญพระบารมีหรือแตรแสดงความเคารพของกองทหารแถวรับเสด็จดังขึ้น ผู้อยู่ในบริเวณนั้นต้องยืนตรงถวายความเคารพ ๔. หากมีพระราชดำรัส ให้กราบบังคมทูลในทำขึ้นตรงแล้วถวายคำนับ

◆ พิธีการ

คือ ขั้นตอนของพิธีที่กำหนดไว้ตามลำดับตั้งแต่เริ่มต้นจนจบพิธีเพื่อให้การจัดกิจกรรมในพิธีนั้นๆ เป็นไปด้วยความถูกต้อง เรียบร้อยและสวยงาม อันจะนำมาซึ่งความศรัทธา และความเชื่อในการจัดกิจกรรมร่วมกัน ทั้งในส่วนของผู้ร่วมพิธีและผู้ที่พบเห็นการเตรียมการของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานงานพิธีการ

1. เตรียมกำหนดการ
2. เตรียมสถานที่
3. จัดเตรียมอุปกรณ์
4. จัดเตรียมบุคลากร

1.เตรียมกำหนดการ

กำหนดการ คือ เอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อบอกลักษณะของงานว่า เป็นงานอะไร ใครเป็นประธาน สถานที่ วัน เวลา ในการจัดงาน ลำดับขั้นตอนของงาน การแต่งกายเป็นรูปแบบใด เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจตรงกันและทราบขั้นตอนของพิธี

กำหนดการมี 4 ประเภท คือ

1. หมายกำหนดการ
2. หมายรับสั่ง
3. พระราชกิจ
4. กำหนดการ

1. หมายกำหนดการ เป็นเอกสารแจ้งกำหนดขั้นตอนของงานพระราชพิธีโดยเฉพาะ ลักษณะของเอกสารจะต้องอ้างพระบรมราชโองการ คือ ขึ้นต้นด้วยของคำว่า “นายกรัฐมนตรีหรือเลขาธิการพระราชวังรับพระบรมราชโองการเหนือเกล้าฯ สั่งว่า.....” เสมอไป ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่จะต้องส่งต้นหมายกำหนดการดังกล่าว เสนอนายกรัฐมนตรี หรือเลขาธิการพระราชวังลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

2. หมายรับสั่ง คือ เอกสารที่มีผู้รับรับสั่งอัญเชิญมาสั่งให้เจ้าหน้าที่ไปปฏิบัติตามหน้าที่ราชการ

3. พระราชกิจ คือ เอกสารกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติพระราชพิธี หรือพิธีการขององค์ประธาน ในพิธีที่ข้าราชการผู้ปฏิบัติจะต้องสนอง ตามลำดับขั้นตอน

4. กำหนดการ คือ เอกสารแจ้งกำหนดขั้นตอนของงานโดยทั่วไป เป็นของส่วนราชการหรือส่วนเอกชนจัดทำขึ้น แม้ว่าจะงานนั้นจะเป็นงานที่เกี่ยวข้องถึงเบื้องพระยุคลบาท เช่น งานเสด็จพระราชดำเนิน ถ้าหากงานนั้นมิได้เป็นงานพระราชพิธี ซึ่งกำหนดขึ้นโดยพระบรมราชโองการแล้ว เรียกว่า “กำหนดการ” ทั้งสิ้น

หลักการเขียนกำหนดการ แบ่งเป็น 3 ส่วน

ส่วนต้น เป็นส่วนที่บอกชื่องาน สถานที่ วัน เวลา ที่จะจัดงาน

ตัวอย่างส่วนต้น

กำหนดการ

พิธี.....(ทำอะไร)

ณ.....(สถานที่ที่ไหน)

วันที่.....เดือน.....ปี.....เวลา.....(เมื่อไร)

ส่วนกลาง เขียนลำดับขั้นตอนของกิจกรรมในงานพิธีนั้นๆ

ตั้งแต่เริ่มจนถึงลำดับขั้นตอนสุดท้ายของงานพิธี

ตัวอย่างส่วนกลาง

เวลา 09.45 น. - ข้าราชการและผู้มีเกียรติพร้อมกัน ณ.บริเวณลานคนเมือง

เวลา 10.00 น. - ผว.กทม. ประธานในพิธีเข้าสู่สถานที่ประกอบพิธี

- จุฑารูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย
- เจ้าหน้าที่อาราธนาศีล
- ประธานสงฆ์ให้ศีล
- เจ้าหน้าที่อาราธนาพระปริตร
- พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์
- ถวายภัตตาหารเพล
- ถวายจตุปัจจัยไทยธรรม
- พระสงฆ์อนุโมทนา
- ประธานกรวดน้ำ รับพร
- พระสงฆ์พรมน้ำพระพุทธมนต์
- เสร็จพิธี

เวลา 12.00 น. - รับประทานอาหารร่วมกัน

ส่วนท้าย ด้านซ้ายของกำหนดการจะเขียนบอกในเรื่องการแต่งกาย**ตัวอย่างส่วน**

ท้ายหมายเหตุ การแต่งกายชุดสากลหรือชุดสุภาพ

2. การจัดเตรียมสถานที่

ควรคำนึงถึงความเหมาะสมของสถานที่ในการจัดงาน โดยพิจารณาว่างานที่จะจัดเป็นงานพิธีใด งานมงคล หรืองานอวมงคล สถานที่ที่จะจัดนั้นมีความเหมาะสมกับการจัดพิธีนั้นๆ หรือไม่เพียงใด โดยพิจารณาจาก

1. ความเหมาะสมของสถานที่ในการจัดพิธี
2. มีความกว้างขวางเพียงพอกับการรองรับผู้มาร่วมงานหรือไม่
3. สะอาด สะดวก และปลอดภัย

4. ไม่มีเสียงรบกวน

3. การจัดเตรียมอุปกรณ์

เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับงานพิธีต่างๆ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านรัฐพิธี และพิธีการ หรืองานที่เกี่ยวกับศาสนพิธี ก็ควรที่จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพิธีการต่างๆ ชื่อแต่ละงานจะใช้อุปกรณ์ในการประกอบพิธีที่แตกต่างกัน เช่น การเตรียมการในศาสนพิธี งานมงคลสมรส งานวางศิลาฤกษ์

1. อุปกรณ์หลักประกอบด้วย

- โต๊ะหมู่บูชา พระพุทธรูป แท่นกราบ
- แจกันดอกไม้ หรือพานพุ่ม
- กระจกรูป เชิงเทียน
- รูป เทียนบูชาพระ
- ที่กรวดน้ำ
- ใบปวารณา และจตุปัจจัยไทยธรรม
- เครื่องขยายเสียงพร้อมอุปกรณ์

2. อุปกรณ์เฉพาะพิธี เช่น พิธีวางศิลาฤกษ์ ประกอบด้วย

- แผ่นศิลาฤกษ์
- ไม้มงคล 9 ชนิด (ไม้ชัยพฤกษ์ ไม้ราชพฤกษ์ ไม้สักทอง ไม้ไผ่สีสุก ไม้พะยูง ไม้ทองหลาง ไม้กันเกรา ไม้ทรงบาดาล ไม้ขนุน)
- ค้อนตอกไม้มงคล
- แผ่นอิฐ ทอง-นาก-เงิน อย่างละ 3 แผ่น (รวม 9 แผ่น)
- โถปริกกระและเจิม
- ทองคำเปลวปิดศิลาฤกษ์ 3 แผ่น พร้อมขี้ผึ้ง
- ปูนซีเมนต์ผสมเสร็จพร้อมเกรียงปาดปูน
- ดัลบันพรัตน์และพวงมาลัย
- ข้าวตอกดอกไม้ เหริยเงินและเหริยทอง
- กระดาษและผ้าเช็ดมือประธาน

4. การเตรียมบุคลากร

เป็นการแสดงถึงความพร้อมของผู้จัดงานพิธีการต่างๆ เพื่อความสะดวกในการประสานงาน และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละส่วนของผู้ปฏิบัติงานได้ชัดเจน สามารถตรวจสอบและติดตามว่าได้ดำเนินการหรือยัง เช่น การนิมนต์พระหรือยัง จำนวนเท่าไร เชิญประธานหรือยัง ใครเป็นพิธีกร เป็นต้น สำหรับการนิมนต์ในแต่ละพิธีมีกำหนดจำนวนไม่น้อยกว่า 5 รูป 7 รูป 9 รูป หรือ 10 รูป เพื่อจะได้ครบองค์คณะสงฆ์ ส่วนงานพระราชพิธี หรือพิธีของทางราชการจะนิมนต์พระสงฆ์ 10 รูป กรณีบำเพ็ญกุศลสวดอภิธรรมศพประจำคืนนั้น นิมนต์พระสงฆ์สวดอภิธรรม จำนวน 4 รูป

การจัดสถานที่

สถานที่เป็นสิ่งสำคัญ ต้องพิจารณาถึงความเหมาะสม หากเป็นงานพระราชพิธี ต้องจัดให้สมพระเกียรติ จัดที่นั่งผู้มาร่วมงาน ที่นั่งพระสงฆ์ ประธาน ต้องให้ดูดี ลงตัว การจัดสถานที่เพื่อประกอบพิธีโดยทั่วไป มักจะมีความคล้ายคลึงกัน จะแตกต่างกันบ้างก็เพียงรายละเอียดเล็กน้อยเท่านั้น เช่นงานมณฑล และงานอวมงคล จะมีรายละเอียดการจัดที่แตกต่างกัน การจัดสถานที่สำหรับเป็นแนวทางกว้างๆ ในการปฏิบัติควรจัดดังนี้ (กรมการศาสนา : 3)

1. จัดโต๊ะหมู่บูชา 1 หมู่ (อาจเป็นหมู่ 5 หมู่ 7 หรือหมู่ 9 แล้วแต่กรณี)

พร้อมที่กราบหรือที่ทรงกราบ (ใช้เฉพาะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ หรือพระราชวงศ์และอนุโลมให้ใช้ในรัฐพิธี หรือพระราชพิธี นอกนั้นควรปูพรมหรือผ้าขาวให้ประธานได้กราบ โดยวิธีเบญจางคประดิษฐ์ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ : 23)) ไว้ด้านใดด้านหนึ่ง ยกเว้นทิศตะวันตก โดยมาก นิยมตั้งไว้บนอาสน์สงฆ์ ทางต้นอาสน์สงฆ์

(หลักการจัด โต๊ะหมู่บูชาให้อ่านเพิ่มเติมจาก หนังสือ คู่มือพิธีกรและการปฏิบัติพิธีทางพระพุทธศาสนา ซึ่งกรมการศาสนาได้เขียนไว้ ชัดเจน และแจกจ่ายให้กับหน่วยงานต่างๆ แล้ว)

2. จัดอาสน์สงฆ์ อาสน์สงฆ์ คือ สถานที่สำหรับพระสงฆ์นั่งนั้น นิยมจัดตั้งไว้ทางด้านซ้ายของโต๊ะหมู่บูชา หรือด้านขวาของพระสงฆ์ ยกเว้นมีข้อจำกัดเรื่องสถานที่ อาจตั้งด้านใดก็ได้ นิยมจัดแยกออกเป็นเอกเทศส่วนหนึ่งต่างหากจากที่นั่งของคฤหัสถ์ชายหญิงเครื่องรับรองพระภิกษุสงฆ์นั้น นิยมจัดตั้งไว้ด้านขวามือของพระภิกษุสงฆ์แต่ละรูป โดยจัดตั้งกระโถนไว้ด้านในสุด จัดตั้ง ภาชนะน้ำเย็นไว้ถนัดออกมา จัดตั้งพานหมาภพ- บุหรี่ ไว้ถนัดออกมาข้างนอก ส่วนภาชนะน้ำร้อนนั้น นิยมจัดมาวางภายหลัง เมื่อพระภิกษุสงฆ์มานั่งเรียบร้อยแล้ว เพราะถ้านำมาตั้งไว้ก่อน น้ำร้อนจะเย็นเสียก่อน ทำให้เสียน้ำชา ถ้าสถานที่ห้องประกอบพิธีสงฆ์นั้นคับแคบ หรือสิ่งของเครื่องรับรองมีไม่เพียงพอที่จะจัดถวายให้ได้ก็สามารถจัด 1 ที่ ต่อพระสงฆ์ 2 รูป ก็ได้ เช่น กรณีพระสงฆ์ 9 รูป นิยมจัดเครื่องรับรองเพียง 5 ที่ ก็เพียงพอ คือ

- สำหรับพระเถระผู้เป็นประธานสงฆ์ จัดตั้งไว้ด้านขวามือของท่านหนึ่งที่
- จัดตั้งไว้ระหว่างพระภิกษุรูปที่ 2 กับพระภิกษุรูปที่ 3 หนึ่งที่
- จัดตั้งไว้ระหว่างพระภิกษุรูปที่ 4 กับพระภิกษุรูปที่ 5 หนึ่งที่
- จัดตั้งไว้ระหว่างพระภิกษุรูปที่ 6 กับพระภิกษุรูปที่ 7 หนึ่งที่
- จัดตั้งไว้ระหว่างพระภิกษุรูปที่ 8 กับพระภิกษุรูปที่ 9 หนึ่งที่

3. การปูลาดอาสนะพระสงฆ์ ให้ปูพรมหรือเสื่อด้านประธานสงฆ์ทับพื้นต่อไปจนถึงท้ายพระสงฆ์และห้ามมิให้ปูติดกันเป็นพื้นเดียวกับสตรีที่นั่ง และควรปูอาสนะเฉพาะพระสงฆ์แต่ละรูปอีกทีหนึ่ง

4. จัดโต๊ะสำหรับวางเครื่องไทยธรรมไว้ด้านท้ายอาสน์สงฆ์

5. จัดที่นั่งของประธานในพิธีให้อยู่ต่ำกว่าที่นั่งพระสงฆ์รูปที่ 1 เล็กน้อย หันหน้าเข้าหา

พระสงฆ์

6. จัดที่นั่งสำหรับผู้ร่วมงานที่เป็นแขกผู้ใหญ่ ไว้ด้านหลังประธานประมาณ 5-6 ที่

7. จัดที่นั่งผู้ร่วมงานอื่นๆหันหน้าไปทางประธานให้ห่างจากโต๊ะประธานประมาณ 1.5 – 2.00 เมตรให้แถวยาวไปตามอาสน์สงฆ์หรือจัดที่นั่งผู้ร่วมงานอื่นๆหันหน้าเข้าหาพระสงฆ์เช่นเดียวกับประธาน แต่ต้องจัดแถวนั่งให้ต่ำกว่าแถวที่ประธานนั่ง 1 แถว จัดยาวไปตามอาสน์สงฆ์

8. จัดตั้งเครื่องขยายเสียงไว้ด้านท้ายอาสน์สงฆ์ สายไมโครโฟนควรเดินไว้หลังอาสน์สงฆ์ แล้วออกช่องพระสงฆ์รูปที่ 1 รูปที่ 3 และควรมีไมโครโฟนสำหรับพิธีกรสงฆ์ด้วย ซึ่งให้อยู่ด้านท้ายของอาสน์สงฆ์

9. หากเป็นสถานที่แสงสว่างน้อย ควรติดตั้งไฟฟ้าและควรหาพัดลมมาเตรียมไว้ด้วย

10. หากเป็นพิธีงานอวมงคล ต้องตั้งศพหรืออัฐิไว้ตรงกลางด้านกว้างของสถานที่ โดยให้ชิดผนังด้านกว้างนั้น พร้อมทั้งตั้งโต๊ะที่บูชาและดอกไม้ประดับ

ขั้นตอนการประกอบพิธีทางศาสนา

1. ประธานมาถึงในงาน
2. พิธีกรเชิญประธานจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย
3. นำนวชาพระรัตนตรัย
4. พิธีกรสงฆ์อาราธนาศีล
5. พระให้ศีล
6. ผู้ร่วมพิธีรับศีล
7. พิธีกรสงฆ์อาราธนาพระปริตร
8. พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์/เจ้าภาพจุดเทียนน้ำมันต์
9. ประธานจุดเทียนบูชาธรรม(หากมีเทศน์ต่อ)
10. พิธีกรอาราธนาธรรม
11. พระเทศน์
12. ประเคนจุบัจจัย
13. พระสงฆ์อนุโมทนา
14. กรวดน้ำ

พระราชพิธี/รัฐพิธี

พระราชพิธี หมายถึง งานที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กำหนดไว้เป็น ประจำตามโบราณราชประเพณี หรือตามกฎหมายเฉพาะในรัชกาล ซึ่งจะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพิธี และมีหมายกำหนดการแจ้งรายละเอียดขั้นตอนของงาน และพระราชกิจที่จะทรงปฏิบัติไว้ งานดังกล่าวมีทั้งที่เป็นพระราชพิธีเกี่ยวกับพระบรมราชจักรีวงศ์ตาม ขัตติยราชประเพณี หรือเกี่ยวข้องกับประเพณีทางศาสนาใน การนี้ อาจเสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพระราชพิธีเอง หรือทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระบรม วงศานุวงศ์เป็นผู้แทนพระองค์ หรือโปรดเกล้าฯ ให้องคมนตรี เป็นผู้แทนพระองค์

รัฐพิธี หมายถึงงานพิธีที่รัฐบาลหรือหน่วยงานราชการจัด โดยกราบบังคมทูลขอพระราชทานพระมหากรุณาธิคุณให้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงรับไว้และเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นประธานในพิธี หรือทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีผู้แทนพระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปหรือไปเป็นประธานรัฐพิธีดังกล่าว มีหมายกำหนดการที่กำหนดรายละเอียดของงานไว้เป็นประจําและกำหนดสถานที่แน่นอน รัฐพิธีนี้บางรัฐพิธีมีพระราชพิธีก่อนหรือหลังรัฐพิธีด้วย ไม่ว่าจะเป็นพระราชพิธี หรือรัฐพิธีจำเป็นต้องเตรียมการรับเสด็จซึ่งต้องระมัดระวังไม่ให้เกิดความผิดพลาด เพื่อให้การประกอบพิธีเป็นไปด้วยความถูกต้องจึงได้ยกธรรมเนียมการรับเสด็จและข้อปฏิบัติในการเข้าเฝ้าฯที่สำนักพระราชวังได้กำหนดไว้นานาเสนอ ดังนี้

•ธรรมเนียมการรับเสด็จและข้อปฏิบัติในการเข้าเฝ้าฯ

การรับเสด็จในที่นี้ หมายถึงการเฝ้าฯ รับเสด็จในงานพระราชพิธี การพระราชกุศล งานรัฐพิธีหรือเสด็จในงานต่างๆ ซึ่งสำนักพระราชวังได้อธิบายไว้ดังนี้(สำนักพระราชวัง :2547 :3-16)

1. การเฝ้าฯ รับเสด็จในงานพระราชพิธี การพระราชกุศล รัฐพิธี ซึ่งเป็นงานหลวงประจำปี ในพระราชฐาน เช่น พระบรมมหาราชวัง

1.1 งานในพระราชฐาน ผู้มาเฝ้าฯ และรับเสด็จแต่งกายตามหมายกำหนดการหรือหมายรับสั่งของสำนักพระราชวังและควรมาถึงก่อน 30 นาที

1.2 สำนักพระราชวังจะจัดเจ้าหน้าที่ไว้รับรองและเชิญไปนั่งพักภายนอกพระที่นั่งก่อน

1.3 เมื่อใกล้เวลาก่อนเสด็จฯ ประมาณ 5 หรือ 10 นาที เจ้าหน้าที่ผู้รับรองจะเชิญผู้มาเฝ้าฯเข้าไปนั่งยังที่ซึ่งจัดไว้ในพระที่นั่ง ตามลำดับชั้นยศ ตำแหน่ง ฝ่ายทหาร พลเรือน

2. การเฝ้าฯ รับเสด็จนอกพระราชฐาน ที่เป็นงานพระราชพิธี รัฐพิธี และงานพิธีต่างๆ

2.1 งานนอกพระราชฐานที่เกี่ยวกับการพระราชพิธี ซึ่งสำนักพระราชวังออกเป็นหมายกำหนดการหรือหมายรับสั่ง แต่งกายตามกำหนดในหมาย

- งานรัฐพิธีถวายสักการะสมเด็จพระนเรศวรมหาราช 25 มกราคม ณ พระบรมราชานุสรณ์ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

- วันที่ระลึกพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย 24 กุมภาพันธ์ ณ อุทยานพระบรมราชานุสรณ์ อำเภอมัณฑะแพด จังหวัดสมุทรสงคราม

- วันที่ระลึกพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาเจษฎาราชเจ้า 31 มีนาคม ณ พระบรมราชานุสาวรีย์ ลานพลับพลามหาเจษฎาบดินทร์ วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม กรุงเทพมหานคร

- วันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และวันที่ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์ กำหนดวันที่ 6 เมษายน ทุกปี ณ ปฐมบรมราชานุสรณ์ สะพานพระพุทธยอดฟ้า กรุงเทพมหานคร

- พระราชพิธีถวายราชสักการะ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร 9 มิถุนายน ณ วัดสุทัศน์เทพวราราม กรุงเทพมหานคร

- ถวายบังคมพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว วันปิยมหาราช 23 ตุลาคม ณ ลานพระบรมราชานุสรณ์ พระลานพระราชวังดุสิต กรุงเทพมหานคร
- ถวายบังคมพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระราชพิธีฉลองวันพระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 10 ธันวาคม ณ พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว หน้าตึกรัฐสภา พระราชวังดุสิต กรุงเทพมหานคร
- วันสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช 28 ธันวาคม ณ พระบรมราชานุสาวรีย์ วังเวียนใหญ่ กรุงเทพมหานคร

เมื่อผู้มาเฝ้าฯ ถวายบังคมสักการะพระบรมราชานุสาวรีย์เป็นหมู่คณะแล้ว เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังจะเชิญให้พัก ณ ปรังว เพื่อรอรับเสด็จ

ครั้นใกล้เวลาเสด็จ ประมาณ 5 หรือ 10 นาที เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังจะได้เชิญผู้มาเฝ้าฯ ออกไปยืนเรียงแถวตามลำดับชั้นยศ ตำแหน่ง (ควรสวมหมวกเพื่อความงดงามในการถวายความเคารพ) ดันแถว พระราชวงศ์ องคมนตรี นายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา ประธานศาลฎีกา ประธานองค์กรที่กำหนดในรัฐธรรมนูญฯ คณะรัฐมนตรี ข้าราชการทหาร พลเรือน ตามลำดับ ยืนแถวตามแนวทางเสด็จผ่าน

เมื่อเสด็จพระราชดำเนินมาถึง กองทหารเป่าแตร ถวายความเคารพและหรือแตรวงบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี ผู้เฝ้าฯ ถวายความเคารพโดยวิยทยหัตถ์ (เพราะสวมหมวก) จนเสด็จผ่าน และลดวันทยหัตถ์เมื่อจบเพลงสรรเสริญพระบารมีก็ถวายคำนับปฏิบัติทำนองนี้ทั้งเสด็จมาและเสด็จกลับ

2.2 การเฝ้าฯรับเสด็จฯ งานถวายผ้าพระกฐินหลวงประจำปี ที่สำนักพระราชวังออกเป็น
หมายกำหนดการและกำหนดการแต่งกายเฝ้าฯรับเสด็จ

ผู้ที่ไปเฝ้าฯ รับเสด็จ ตามหมายกำหนดการเจ้าหน้าที่ประจำสำนักพระราชวังจะได้รับรองเชิญให้ที่นั่งที่
พัก ณ ที่ซึ่งจัดไว้นอกพระอุโบสถตามลำดับชั้นยศ และตำแหน่ง

งานเสด็จฯ ถวายผ้าพระกฐินตามราชประเพณีประจำปีที่สำนักพระราชวังออกหมายกำหนดการ แต่ง
เครื่องแบบเต็มยศ มีกองเกียรติยศทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ฯ พร้อมทั้งแตรวง ธงประจำกอง และทหาร
มหาดเล็กรักษาพระองค์ฯตั้งแถวรับและแซงเสด็จฯ

เมื่อใกล้เวลาเสด็จฯประมาณ 5 หรือ 10 นาที เจ้าหน้าที่ผู้รับรองของสำนักพระราชวัง จะได้เชิญ
ข้าราชการผู้มีเกียรติที่มาเฝ้าฯ ไปยืนเรียงแถวรับเสด็จฯ ตามแนวทางลาดพระบาท (ถ้าสถานที่ไม่พอให้เข้า
แถว ให้รอเฝ้าฯ ณ ที่ซึ่งจัดไว้ที่นั่น)

ได้เวลาเสด็จฯ ถึง แตรวงกองทหารเกียรติยศ บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี ผู้เฝ้าฯ ที่นั่งพักยืน
ถวายความเคารพ ผู้มาเฝ้าฯยืนแถวรับเสด็จฯ ถ้าสวมหมวกทำวันทยหัตถ์จนสุดเสียงเพลงสรรเสริญพระบารมี
และถวายความเคารพเมื่อเสด็จฯผ่าน

เสด็จฯเข้าสู่พระอุโบสถ เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวัง จะได้เชิญและนำข้าราชการผู้ใหญ่ เข้าไปเฝ้าฯ ใน
พระอุโบสถ เมื่อเข้าไปจะต้องถวายความเคารพ แล้วยืนอยู่ ณ แกวี่ที่จะนั่งเฝ้าฯ ตามชั้นยศ และตำแหน่งเมื่อ
ทรงปฏิบัติในการถวายผ้าพระกฐินและประทับพระราชอาสน์ ผู้เฝ้าฯถวายความเคารพแล้วจึงนั่งได้

เมื่อเสด็จกลับ ปฏิบัติทำนองเดียวกับเมื่อเสด็จมาถึง

2.3 ราชประเพณีเสด็จฯ ถวายผ้าพระกฐิน ถ้าพระอารามหลวงหรือวัดใดที่มีโรงเรียนตั้งอยู่ ย่อมจัดลูกเสือหรือนักเรียนตั้งแถวรับเสด็จฯ ถ้ามีแถววงลูกเสือให้บรรเลงสรรเสริญพระบารมีเมื่อเสด็จฯ มาถึงและเสด็จฯ กลับ

โรงเรียนที่จัดลูกเสือนักเรียนรับเสด็จฯ ธรรมเนียมียบประเพณี จะต้องจัดตั้งโต๊ะหมู่บูชาประดิษฐานพระบรมฉายาลักษณ์แทนตั้งพระพุทธรูป มีแจกันดอกไม้หรือพานพุ่ม รูปเทียนแพพร้อมกระถางดอกไม้และกรวยเป็นการถวายเคารพสักการะในการรับเสด็จ

อาจารย์หรือครูใหญ่ยืนข้างๆ โต๊ะหมู่หน้าแถวนักเรียนลูกเสือ เมื่อเสด็จฯ ถึง ณ ที่นั้น อาจารย์ หรือครูใหญ่ก้าวออกมาถวายความเคารพ แล้วกราบบังคมทูลรายงานจำนวนครู อาจารย์ นักเรียน จบแล้ว พับใส่ซองวางในพานเชิญขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย แล้วถอยออกไปถวายความเคารพ ก่อนที่จะกลับไปยืนเฝ้าฯ ณ ที่เดิม

2.4 ในกรณีที่เสด็จไปถวายผ้าพระกฐินเป็นการส่วนพระองค์ ที่เรียกกันว่า พระกฐินต้น ส่วนมากจะเป็นวัดในต่างจังหวัด สำนักพระราชวังจะออกหมายรับสั่งแต่งตั้งเครื่องแบบปกติภาคีคือพับแขนยาว

การยืนเฝ้าฯ รับเสด็จ เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังจะรับรองข้าราชการผู้ใหญ่ผู้เฝ้าฯ ณ ที่ซึ่งจัดไว้นอกพระอุโบสถ

การเสด็จฯ ถวายผ้าพระกฐินในต่างจังหวัดนั้นผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องจัดข้าราชการเข้าแถวรับเสด็จ ณ ที่ซึ่งรถยนต์พระที่นั่งเทียบ เมื่อเสด็จฯ ลงจากรถยนต์พระที่นั่ง ผู้ว่าราชการจังหวัดต้องเข้าไปเฝ้าฯ ถวายความเคารพ แล้วกราบบังคมทูลรายงานตนเอง และเบิกข้าราชการผู้ใหญ่ที่มาเฝ้าฯ เช่น ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้า.....ผู้ว่าราชการจังหวัด.....ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเบิกผู้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท(ในกรณีที่ภริยาเฝ้าฯอยู่ด้วย)นาง.....ภริยาข้าพระพุทธเจ้า(จะทูลเกล้าถวายดอกไม้ก็ได้) แล้วต่อไปควรจะกราบบังคมทูลเบิกเฉพาะข้าราชการผู้ใหญ่ระดับสูงเช่น ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล รองผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอของท้องถิ่นที่เสด็จฯ เท่านั้น

2.5 การเฝ้าฯ รับเสด็จ ในงานรัฐพิธี นอกพระราชฐาน เช่น งานพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ข้าราชการหรือผู้ที่มีตำแหน่งเฝ้าฯ เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังจะเป็นผู้รับรอง และกำหนดที่นั่งเฝ้าฯ ไว้ให้ในพลับพลาพิธีซึ่งจัดเป็นมณฑลพิธีที่ประทับ ส่วนนอกพลับพลาพิธีหรือปะรำ ถ้ามีผู้เฝ้าฯ รับเสด็จ เป็นหน้าที่ของเจ้าของงานโดยความร่วมมือของสำนักพระราชวัง

2.6 การเฝ้าฯ รับเสด็จในงานต่างๆ เช่น เสด็จฯ เปิดงานแสดง เปิดตึกโรงพยาบาล โรงเรียน หรือวางศิลาฤกษ์อาคาร เสด็จฯ ทรงยกช่อฟ้าหรือตัดลูกนิมิต

ผู้มาเฝ้าฯ ที่ได้รับเชิญ เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังจะรับรองเฉพาะผู้ที่แต่งเครื่องแบบเฝ้าฯ ไปนั่งรอรับเสด็จในพลับพลา หรือปะรำพิธีมณฑล ซึ่งจัดเป็นที่เฝ้าฯ ตามลำดับชั้นยศ และตำแหน่ง

ส่วนผู้ที่ได้รับเชิญนอกนั้นเป็นหน้าที่ของเจ้าของงาน

ก่อนเสด็จ 5 หรือ 10 นาที เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังจะได้เชิญข้าราชการชั้นผู้ใหญ่และเจ้าของงานไปเข้าแถวรอรับเสด็จ ณ ที่รถยนต์พระที่นั่งเทียบ เมื่อเสด็จฯถึง เสด็จฯลงจากรถยนต์พระที่นั่ง ผู้เป็นประธานของงานหรือผู้รับผิดชอบในท้องถิ่น เช่น รัฐมนตรี ผู้ว่าราชการจังหวัด เข้าเฝ้าฯ รับเสด็จ แล้วกราบบังคมทูลเบิกผู้อาวุโส ณ ที่นั้น ตามสมควรแก่บุคคลที่จะเบิกเฝ้าฯ ในแถวรับเสด็จนั้นๆ

ส่วนการแต่งกายผู้มีหน้าที่ในราชการแต่งเครื่องแบบปกติขาว หรือเครื่องแบบปกติกาที่ตามหมายที่สำนักพระราชวังกำหนด

3. การเสด็จฯในงานพระราชพิธี งานรัฐพิธีที่ออกหมายกำหนดการ แต่งเครื่องแบบเต็มยศ จะต้องมีการทูลเกล้าฯ ถวายพร้อมด้วยแถวธงประจำกองตั้งรับเสด็จด้วยหรือไม่นั้น สำนักพระราชวังจะได้ออกหมายแจ้ง กระทรวงกลาโหมพิจารณาจัดตามระเบียบของทหาร

4. การเสด็จฯ ในงานพระราชพิธี งานรัฐพิธีหรืองานที่มีการกราบบังคมทูลเชิญเสด็จฯ สำนักพระราชวังจะได้ออกหมายรับสั่งเป็นงานเฝ้าฯรับเสด็จแต่งเครื่องแบบปกติ แต่ถ้านั้นเป็นงานที่เสด็จฯไปในเขตที่ตั้งกรม กองทหาร หรือค่ายทหาร ฐานทัพของทหาร หรือในกรณีทั้งจังหวัดนั้นๆ เป็นที่ตั้งกรมกองทหาร ค่ายทหารหรือฐานทัพ เป็นหน้าที่ของฝ่ายทหารและผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาจัดทหารกองเกียรติยศรับเสด็จตามระเบียบของกระทรวงกลาโหม

ตัวอย่างกำหนดการรับเสด็จที่เป็นงานกราบบังคมทูลเชิญเสด็จฯในต่างจังหวัดและในกรุงเทพมหานคร

4.1 มีกองทหารเกียรติยศรับเสด็จ

4.1.1 มีกองทหารเกียรติยศรับเสด็จและทูลตรวจแถวทหารกองเกียรติยศ

4.1.2 มีกองทหารเกียรติยศรับเสด็จแต่ไม่ทูลตรวจแถวทหารกองเกียรติยศ

4.2 ไม่มีกองทหารกองเกียรติยศ

➤การปฏิบัติตนในระหว่างเข้าเฝ้าฯ ในพระราชพิธี

การเข้าเฝ้าฯ ในพระราชพิธีจะมีทั้งการเข้าเฝ้าฯ ในเขตพระราชฐาน ได้แก่ ในพระบรมมหาราชวัง เช่น พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เป็นต้น และการเข้าเฝ้าฯ นอกเขตพระราชฐาน เช่น พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายพระกฐิน ณ พระอารามหลวง ต่าง ๆ เป็นต้น

•กรณีเป็นงานนั่งเฝ้าฯ

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินถึง ผู้เข้าเฝ้าฯ ไม่ว่าจะเป็นหัวหน้าคณะ หรือผู้ร่วมในคณะ ต้องลุกขึ้นยืนตรงเพื่อถวายความเคารพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทั้งนี้ จะต้องไม่ยกมือไหว้ทำความเคารพ หรือทักทายผู้ตามเสด็จคนอื่น การยืนถวายความเคารพ จะต้องยืนตรงขาชิด แยกปลายเท้าห่างกันเล็กน้อย มือทั้งสองข้างแนบข้างลำตัว แล้วถวายความเคารพ การถวายความเคารพนั้น ผู้เข้าเฝ้าฯ ทั้งบุรุษและสตรีที่แต่งเครื่องแบบจะต้องถวายความเคารพโดยการคำนับ ส่วนสตรีที่แต่งชุดไทย ถวายความเคารพโดยวิธีถอนสายบัว เมื่อถวายความเคารพแล้ว ต้องยืนตรงรอนกว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะเสด็จมาประทับพระราชอาสน์ก่อน จึงถวายความเคารพอีกครั้งแล้วนั่งลงประจำที่นั่ง ในกรณีที่สมเด็จพระบรมวงศ์

ตามเสด็จด้วย จะต้องรอให้ทุกพระองค์ประทับเสียบก่อน จึงถวายความเคารพแล้วนั่งลงได้ ในระหว่างพระราชพิธี หากทรงลุกขึ้นเพื่อเสด็จไปทรงประกอบพิธี ผู้เฝ้าฯ ลุกขึ้นยืนถวายความเคารพด้วยทุกครั้ง ระหว่างทรงประกอบพิธี ให้ทุกท่านอยู่ในท่ายืนตรง เมื่อทรงประกอบพระราชกิจเสร็จ และเสด็จไปประทับพระราชอาสน์แล้วให้ผู้เฝ้าฯ สังเกตว่า พระบรมวงศานุวงศ์ตามเสด็จ ประทับพระเก้าอี้เรียบร้อยแล้ว ทุกพระองค์จึงถวายความเคารพและนั่งลงได้ เมื่อเสด็จพระราชดำเนินกลับ ให้ผู้เฝ้าฯ ยืนขึ้นถวายความเคารพและรอนจนกว่าดุริยางค์บรรเลงเพลงจบ เป็นเสร็จพิธี ในกรณีนี้ ถ้าสมเด็จพระบรมวงศ์ผู้ใหญ่ยังประทับอยู่ผู้เฝ้าฯ ๑ รอยูก่อน

เมื่อเสด็จพระราชดำเนินกลับผู้เฝ้าฯ ๑ จะต้องยืนขึ้นถวายความเคารพ แล้วจึงกลับออกจากบริเวณด้วยอาการเรียบร้อยไม่ส่งเสียงดังในกรณีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะต้องเสด็จกราบถวายบังคมพระบรมอัฐิที่พระแท่นนพปฎลมหาเศวตฉัตร ก่อนเสด็จพระราชดำเนินกลับ หากทรงลุกขึ้น ให้ผู้เฝ้าฯ ๑ ลุกขึ้นยืนแล้วถวายความเคารพ และยืนรอนจนกว่าจะทรงกราบถวายบังคมพระบรมอัฐิเสร็จ และทรงหันมาทางผู้เฝ้าฯ ๑ ขณะนั้นผู้เฝ้าฯ ๑ ควรรับถวายความเคารพก่อน ทั้งนี้เพราะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะทรงรับการถวายความเคารพ (หากถวายความเคารพช้าจะเลดูไม่เหมาะสม) เมื่อเสด็จออกจากมณฑลพิธีแล้วผู้เฝ้าฯ ๑ ยังคงยืนในท่าตรง รอนจนกว่าดุริยางค์บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมีจบแล้ว ให้ถวายความเคารพอีกครั้ง จึงออกจากมณฑลพิธี ทั้งนี้ มีข้อพึงปฏิบัติที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ในขณะที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงคม (ไหว้) หรือทรงกราบถวายบังคมพระบรมอัฐิ ที่หน้าพระแท่นนพปฎลมหาเศวตฉัตร ทั้งเมื่อเสด็จพระราชดำเนิน ในระหว่างประกอบพิธี และก่อนเสด็จพระราชดำเนินกลับ) ผู้เฝ้าฯ ๑ ไม่ต้องประนมมือไหว้ หรือถวายความเคารพ เช่นเดียวกับในกรณีที่ทรงกราบพระสงฆ์ และเมื่อพระสงฆ์กลับออกจากพระที่นั่งผู้เฝ้าฯ ๑ ไม่ต้องประนมมือไหว้หรือถวายความเคารพเช่นกัน

อนึ่งเมื่อเสร็จงานแล้วก่อนจะกลับผู้เฝ้าฯ ๑ ควรถวายความเคารพ โดยการไหว้ หรือกราบพระอัฐิพระพุทธรูปสำคัญในมณฑลพิธี จึงจะงดงามตามแบบธรรมเนียมประเพณีไทย

•กรณีเป็นงานยืนเฝ้าฯ

การเข้าเฝ้าฯ ในงานพระราชพิธีที่เป็นงานยืนเฝ้าฯ เช่น พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ ๕ ธันวาคม ในการเสด็จออกมหาสมาคม ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร นายกรัฐมนตรี และประธานรัฐสภา จะกราบบังคมทูลถวายพรชัยมงคลตามลำดับการปฏิบัติตนในกรณีดังกล่าว มีแบบแผนการปฏิบัติตนในทำนองเดียวกันกับงานนั่งเฝ้าฯ จะต้องยืน ไม่มีเก้าอี้สำหรับนั่งเฝ้าฯ จะต้องยืนด้วยความสำรวมระวัง หากเมื่อยจะขยับตัวได้เล็กน้อย ส่วนการถวายความเคารพให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับนั่งเฝ้าฯ ทุกประการ (การถวายพระพรชัยมงคลของนายกรัฐมนตรีตามที่กำหนดในหมายกำหนดการ)

•กรณีมีพิธีสงฆ์

โดยทั่วไปแล้วงานหรือพิธีที่มีการบำเพ็ญกุศล จะมีข้อพึงปฏิบัติสำหรับผู้ร่วมงานโดยทั่วไป ดังนี้ ในการรับศีล ผู้อยู่ในพิธีเริ่มประนมมือตั้งแต่พิธีกรเริ่มอาราธนาศีล มายังกันเฒ... จนถึงพระสงฆ์ให้ศีลจบ และบอกอานิสงส์ของศีล จึงลดมือลง โดยพระสงฆ์จะบอกอานิสงส์ของศีลจบลงด้วยคำว่า "...ตัสมา สัตถ์ วิโสระ